

**Scumond da publicaziun fin
venderdi, ils 3 d'october 2008, a las 11.00**

Communicaziun a las medias davart il preventiv 2009 dal chantun Grischun

In bun preventiv er per l'onn 2009 – malgrà la crisa finanziaria

La regenza grischuna suttametta al cussegl grond il preventiv 2009 cun in surpli cumprovà dal retgav dal quint current da 13.3 milliuns francs (onn precedent: 55.9 milliuns francs). Il preventiv mussa danovamain in resultat positiv, er sche quel sa chatta sin in nivel cleramain pli bass che durant ils trais onns passads. L'emprima giada dapi l'onn 1990 duain las collavuraturas ed ils collavuratur da l'administraziun chantunala puspè profitar d'in augment real dal salari da 2%.

L'agen chapital po anc ina giada vegnir augmentà levamain fin la fin da l'onn 2009. Ina situaziun finanziaria solida è fitg impurtanta per ils proxims onns. Ultra da las consequenzas da la retardaziun conjuncturala ston vegnir cumpensadas las grondas perditas da rendita che resultan tras las revisiuns da la lescha da taglia ch'èn gia vegnidas concluidas u planisadas. Plinavant entra en vigur l'onn 2009 la reducziun dal pe da taglia ch'è vegnida concluida la fin da l'onn 2007 e che importa 5 puncts procentuals. Il project grond da la "NGF grischuna" (nova concepziun da la gulivaziun da finanzas e da la reparaziun da las incumbensas tranter il chantun e las vischnancas) vegn a chaschunar expensas supplementaras per il chantun a partir da l'onn 2011, quai che va a favur da las vischnancas.

L'onn proxim è planisadas investiziuns nettas da totalmain 221.9 milliuns francs (onn precedent: 204.5 milliuns francs). Las investiziuns na pon betg pli vegnir finanziadas cumpletamain cun agens meds finansials. Il grad d'atgna finanziaziun sa reducescha da 126.8% ad 80.4%, quai ch'è anc adina cuntentaivel.

Infurmaziuns davart il quint current

Il **quint current** dal preventiv 2009 serra cun **in surpli dal retgav** da 13.3 milliuns francs, e quai tar expensas da 2'407.8 milliuns francs e tar retgavs da 2'421.1 milliuns francs. Il resultat sa chatta per 42.6 milliuns francs sut il preventiv da l'onn precedent. Senza resguardar la finanziaziun speziala dals projects innovativs (13.6 milliuns francs) resulta in surpli ordinari dal retgav da 26.9 milliuns francs (onn precedent: 128.7 milliuns francs; quint 2007: 105.8 milliuns francs).

Las **expensas totalas** sa reduceschan per 41.9 milliuns francs (-1.7%). Cumpareglià cun l'onn precedent èn ils custs da persunal per 17.0 milliuns francs (+5.3%) pli auts. En quest connex vegni partì d'ina cumpensaziun da la chareschia da 2.5% tar ils salaris e fatg quint ch'i vegnian mess a disposiziun ils meds finanziais ch'èn francads en la lescha per augments individuals dal salari e per premias da prestaziun. Plinavant propona la regenza in augment real general dal salari da 2% e – per las collavuraturas e per ils collavuratur en las posiziuns da cader superiuras – singulas adattaziuns en il sector da la prevenziun. A medem mument duai vegnir introducida per tut las collavuraturas e per tut ils collavuratur in'assicuranza da chapital en cas da mort. Ultra dal persunal da l'administraziun chantunala duain er las collavuraturas ed ils collavuratur dals instituts chantunals autonom (cun excepziun da la banca chantunala grischuna che n'è betg suttamesa a la lescha chantunala dal persunal), las personas d'instrucziun da las scolinas e da las scolas popularas (inclusiv purschidas da promoziun) sco er da las scolas professunalas survegnir in augment real dal salari. Tar las instituziuns subvenziunadas, che n'èn betg suttamesas a la lescha chantunala dal persunal areguard la concepziun da lur salaris, vegnan las contribuziuns dal chantun per part er auzadas, per ch'i possian vegnir fatgas singulas adattaziuns dals salaris.

Cun las mesiras ch'èn previsas a favur dal persunal vul la regenza evitar che la cumpetitivitad sin il martgà da lavur cuntinueschia a sa reducir en l'avegnir. A medem temp vul ella garantir ch'il chantun restia er vinavant in patrun attractiv. Plinavant vul ella tegnair quint da la circumstanza che l'ultim augment real dal salari ha gù lieu l'onn 1990 e che la chareschia n'è betg adina vegnida cumpensada cumplainamain. Dal rest è il persunal stà pertutgà per part directamain da differentas mesiras da spargn durant ils onns cun ina situaziun da finanzas precara.

Per las mesiras supplementaras en il sector dal persunal, ch'èn previsas sper blers auters puncts centrals en il program da la regenza ed en il plan da finanzas per ils onns 2009 fin 2012, èn budgetads 5.1 milliuns francs en il preventiv 2009. Plinavant vegnan auzadas las contribuziuns chantunals ad instituziuns per 3.3 milliuns francs l'onn 2009. Per realisar l'augment real dal salari ston vegnir adattads quatter relaschs giuridics. L'augment real dal salari per las colla-

vuraturas e per ils collavuradors da l'administraziun chantunala po entrar en vigur pir, suenter ch'il termin da referendum per la revisiun parziala da la lescha dal personal è scadì, vul dir il 1. d'avrigl 2009.

En cumparegliaziun cun l'onn precedent sa reduceschan ils custs reals per 26.8 milliuns francs (-8.0%). Questa reducziun è cunzunt ina consequenza da la sminuziun da las expensas per il mantegniment architectonic da las vias.

Il segund onn suenter l'introducziun da la nova concepziun da la golvaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbensas tranter la confederaziun ed ils chantuns (NGF) pon las posiziuns da contribuziun puspè vegnir cumparegliadas meglier ina cun l'autra, ed ellas èn er pli significativas. Or da la golvaziun da las resursas ed or da la golvaziun da las grevezzas geografic-topograficas paja la confederaziun l'onn proxim totalmain 9.6 milliuns francs dapli al chantun Grischun che l'onn precedent.

Il **retgav total** sa reducescha per 84.5 milliuns francs (-3.4%), quai ch'è ina consequenza da las entradas fiscalas ch'èn per 107 milliuns francs pli bassas. La reducziun da la tariffa da la taglia sin il gudogn ch'è vegnida introducida l'onn 2008 sco er la diminuziun dal pe da taglia per 5 puncts procentuals entran en vigur l'onn 2009. Tras la nova limitaziun che correspunda a la perioda, ha la quota dal gudogn e da la dividenda da la banca chantunala grischuna ch'è budgetada per l'onn da gestiun 2008 (63.8 milliuns francs), in effect sin la rendita da l'onn 2009.

Infurmaziuns davart il quint d'investiziun

Las **expensas d'investiziun** sa chattan cun 422.9 milliuns francs (+1.9 milliuns francs) sin il nivel da l'onn precedent. Da l'autra vart sa diminueschan las **entradas d'investiziun** per 15.5 milliuns francs (-7.2%) a 201.0 milliuns francs. Las **investiziuns nettas** da 221.9 milliuns francs surpassan perquai l'onn precedent per 17.4 milliuns francs. Las investiziuns nettas, ch'èn per 8.5% pli autas, sa repartan sin tut ils secturs administrativs. L'augment il pli grond datti tar las construcziuns autas. Là è tranter auter er cuntegnida la cumpra da l'edifizi dal cussegl grond da la cassa da pensiun chantunala dal Grischun.

Il saldo da finanziaziun importa -43.5 milliuns francs (onn precedent: +54.7 milliuns francs), uschia ch'il grad d'atgna finanziaziun croda sut 100% sin 80.4% (onn precedent: 126.8%). Quest effect è il resultat d'investiziuns pli grondas che han lieu a medem temp sco la diminuziun da la capacita da rendita.

Infurmaziuns davart il quint da las vias

Il **resultat total** da la finanziaziun speziala "vias" serra cun in surpli d'expensas da 9.8 milliuns francs e sa chatta entaifer la limita maximala da 10 milliuns francs ch'il cussegl grond ha prescrit per il plan da finanzas.

In motiv che las **expensas** dal quint da las vias (-33.9 milliuns francs resp. -8.8%) èn pli pitschnas, è quel che las expensas nettas per il mantegniment architectonic èn var 25 milliuns francs pli bassas, perquai che la confederaziun ha surpiglià la responsabladad per las vias naziunalas en il rom da la NGF. Entant ch'igl èn vegnidas budgetadas damain investiziuns per la renovaziun da las vias naziunalas (-8.7 milliuns francs) e da las vias principalas (-2.8 milliuns francs), duain vegnir investids 5.5 milliuns francs dapli (+20%) per la construcziun da las vias da colliaziun.

Pervia da la NGF resultan entradas considerablament pli pitschnas a partir da l'onn 2008 en il quint da las vias. Quellas vegnan cumpensadas tras ina quota pli auta or dals meds publics generals (da var 30 sin 65 milliuns francs) e tras ina contribuziun da la confederaziun or dal fond d'infrastructura. Tut en tut èn las entradas per 44.7 milliuns francs pli bassas che l'onn precedent (-11.6%).

Sin basa dals resultats positivs en il quint da las vias dals onns 2006 e 2007 ha pudì vegnir accumulà – ultra da l'amortisaziun cumpletta dal debit da las vias – in dabun da 9.0 milliuns francs. Sche las prognosas dals preventivs 2008 e 2009 èn dentant correctas, vegn quest dabun ad esser duvrà cumpletta la fin da l'onn 2009.

Il cussegl grond vegn a tractar il preventiv 2009 en sia sessiun da december (dals 8 fin ils 10 da december 2008).

Ulteriuras infurmaziuns davart il preventiv 2009 As dattan gugent:

cusseglier guvernativ Martin Schmid, telefon 081 257 32 01
schef dal departament da finanzas e vischnancas:

Andrea Seifert, telefon 081 257 33 01
manader da l'administraziun da finanzas

SURVISTA DAL PREVENTIV 2009 DAL CHANTUN GRISCHUN					
	Quint	Preventiv	Preventiv	Midada	
	2007	2008	2009	envers il preventiv da l'onn precedent	
	miu. francs	miu. francs	miu. francs	miu. francs	%
QUINT CURRENT					
Total da las expensas	2'334.2	2'449.7	2'407.8	-41.9	-1.7
custs da personal	299.1	320.7	337.7	17.0	5.3
custs reals	283.3	332.9	306.1	-26.8	-8.0
tschains passivs	19.1	17.3	13.2	-4.1	-23.7
amortisaziuns	232.7	192.0	183.8	-8.2	-4.3
parts e contribuziuns senza intents fixes	196.1	198.5	146.2	-52.3	-26.3
indemnisaziuns ad instituziuns publicas per prestaziuns da servetsch	7.5	8.4	8.2	-0.2	-2.0
atgnas contribuziuns	592.7	719.2	749.1	29.9	4.2
contribuziuns transitoricas	439.0	354.8	356.1	1.3	0.4
apports da finanziaziuns spezialas e da reservas en contos da bilantscha	29.6	19.5	5.5	-14.0	-71.5
scuntradas internas	235.1	286.5	301.9	15.4	5.4
Total dal retgav	2'384.3	2'505.6	2'421.1	-84.5	-3.4
taglias	757.3	756.5	649.5	-107.0	-14.1
tschains d'aua, regals e concessiuns	39.7	49.0	51.9	2.9	5.9
retgavs da facultad	108.6	44.3	114.4	70.1	158.2
indemnisaziuns	141.5	135.0	136.7	1.7	1.2
parts e contribuziuns senza intents fixes	408.1	533.6	477.2	-56.4	-10.6
restituziuns d'instituziuns publicas	12.8	12.4	11.6	-0.8	-6.7
contribuziuns per l'agen quint	242.2	330.7	302.6	-28.1	-8.5
contribuziuns transitoricas	439.0	354.8	356.1	1.3	0.4
prelevaziuns da finanziaziuns spezialas e da reservas or da contos da bilantscha	0.0	2.8	19.3	16.5	596.7
scuntradas internas	235.1	286.5	301.9	15.4	5.4
Surpli cumprovà dal retgav	50.1	55.9	13.3	-42.6	-76.2
Posiziuns extraordinarias	55.7	72.8	13.6	-59.2	-81.3
<i>projects innovativs</i>	55.7	9.9	13.6	3.7	37.4
<i>limitaziun da la quota dal gudogn e da la dividenda sin ils certificats da participaziun da la BCG confirm a la perioda</i>		57.2		-57.2	-100.0
<i>renunzia a la correctura pauschala dal preventiv per custs da personal</i>		5.7		-5.7	-100.0
Surpli ordinari dal retgav	105.8	128.7	26.9	-101.8	-79.1
QUINT D'INVESTIZIUN					
Expensas d'investiziun	389.9	421.0	422.9	1.9	0.5
bains materials	147.9	190.4	204.3	13.9	7.3
emprests da daners e participaziuns	2.5	8.2	13.2	5.0	61.3
atgnas contribuziuns	117.6	131.8	120.7	-11.1	-8.4
contribuziuns transitoricas	121.9	90.7	84.8	-5.9	-6.5
Entradas d'investiziun	204.9	216.5	201.0	-15.5	-7.2
transferiment da bains materials	0.2				
rembursament da daners e da participaziuns	1.6	2.9	2.6	-0.3	-9.1
restituziuns per bains materials	1.1	0.2	0.7	0.5	213.5
rembursament d'atgnas contribuziuns	0.4	0.3	0.3		
contribuziuns per l'agen quint	79.8	122.4	112.7	-9.7	-7.9
contribuziuns transitoricas	121.9	90.7	84.8	-5.9	-6.5
Investiziuns nettas I	185.0	204.5	221.9	17.4	8.5
<i>projects innovativs</i>	-22.0				
Investiziuns nettas II	163.0	204.5	221.9	17.4	8.5
QUINT DA LAS VIAS					
resultat da la finanziaziun speziala "vias"	5.4	1.0	-9.8	-10.8	-
(cifra negativa = surpli d'expensas)					
QUINT DA FINANZIAZIUN					
investiziuns nettas	185.0	204.5	221.9	17.4	8.5
atgna finanziaziun	307.8	259.2	178.4	-80.8	-31.2
saldo da finanziaziun	122.8	54.7	-43.5	-98.2	-179.4
grad d'atgna finanziaziun	166.4%	126.8%	80.4%	-	-